

Sygn. akt XXVIII C 9218/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2024 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Birska

Protokolant: sekretarz sądowy Elżbieta Gułajska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2024 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **G. B. i S. B.**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i o zapłatę ewentualnie o zapłatę

I. ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami postępowania stosunek prawny, wynikający z umowy kredytu (...) nr (...) (spłacanego w ratach malejących, udzielonego w walucie wymiennej) z dnia 31 maja 2004 roku;

II. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów G. B. i S. B. do ich majątku wspólnego kwotę 39 974,42 CHF (trzydzieści dziewięć tysięcy dziewięćset siedemdziesiąt cztery franki szwajcarskie i czterdzieści dwa centymy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 30 maja 2021 roku do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów G. B. i S. B. do ich majątku wspólnego kwotę 11 851 zł (jedenaście tysięcy osiemset pięćdziesiąt jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 9218/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 kwietnia 2024 roku

W pozwie, złożonym w dniu 13 lipca 2021 roku (k. 42 – data nadania przesyłki poleconej) przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej też jako (...) S.A.” lub „Bank”), S. B. i G. B. domagali się:

1. zasądzenia od strony pozwanej łącznie na ich rzecz kwoty 39 974,42 CHF tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej w związku z nieważnością, zawartej przez strony, umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od dnia 01 sierpnia 2011 roku do dnia 01 kwietnia 2020 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia 30 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty,

2. ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy kredytu w związku z nieważnością umowy kredytu nr (...) z dnia 31 maja 2004 roku, zawartej pomiędzy nimi a bankiem (...) S.A.

Ewentualnie, w przypadku uznania umowy, zawartej przez strony, za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych, powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej łącznie na ich rzecz kwoty 39 974,42 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia 30 kwietnia 2021 roku

do dnia zapłaty – tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej w związku z pobraniem środków od dnia 01 sierpnia 2011 roku do dnia 01 kwietnia 2020 roku.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia uprawnomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wyjaśnili, iż podstawę faktyczną ich żądań stanowi, zawarta przez nich z pozwanym Bankiem w dniu 31 maja 2004 roku, umowa kredytu (...)nr (...). Podali, że istotę sporu pomiędzy stronami stanowi ocena zgodności z prawem postanowień § 5 ust. 4, § 5 ust. 5, § 13 ust. 3, § 17 ust. 1, § 22 ust. 2 w/w umowy kredytu, które w ocenie powodów stanowią klauzule abuzywne. Dodali, że sporna umowa winna zostać oceniona jako bezwzględnie nieważna w świetle obowiązujących przepisów prawa już na etapie oceny prawnej jej brzmienia przed dokonaniem kontroli incydentalnej kwestionowanych postanowień. Podali, że na dzień 09 kwietnia 2020 roku Bank pobrał od nich łącznie kwoty 102 832,37 zł i 42 112,02 CHF, natomiast oni, korzystając z uprawnienia do rozdrobnienia roszczeń, dochodzą w tym postępowaniu kwoty 39 974,42 CHF, stanowiącej sumę świadczeń pobranych od nich przez Bank w okresie od 01 sierpnia 2011 roku do 01 kwietnia 2011 roku. Wskazali, że posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia. Kolejno zarzucili, że przedmiotowa umowa kredytu sprzeczna jest z art. 69 ustawy Prawo bankowe, z art. 353⁽¹⁾ k.c. i z zasadami współżycia społecznego. Na zakończenie zarzucili, że w/w postanowienia umowy kredytu stanowią klauzule abuzywne i przytoczyli argumenty na poparcie tego zarzutu. Podali, że wyeliminowanie z umowy tych postanowień prowadzi do jej upadku (k. 2 – 12v – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) S.A. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wniosła o przeprowadzenie rozprawy przy drzwiach zamkniętych.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, strona pozwana wskazała, że kwestionuje powództwo zarówno co do zasady jak i co do wysokości. Podniosła, iż żądanie powodów należy uznać za pozbawione podstaw i jako takie roszczenie to prima facie nosi znamiona nadużycia prawa podmiotowego, ergo jako sprzeczne z normą wyrażoną w art. 5 k.c. nie zasługuje na ochronę prawną. Kolejno strona pozwana podkreśliła, że powodowie zostali rzetelnie poinformowani o ryzykach, jakie wiążą się z tego rodzaju kredytami. Podała, że przedmiotowa umowa zgodna jest z art. 69 ustawy Prawo bankowe. Następnie podniosła, iż kwestionowane przez powodów postanowienia, odnoszące się do klauzul przeliczeniowych, nie stanowią postanowień niedozwolonych a nawet jeżeli tak uznać, to na skutek ich usunięcia z umowy nie dochodzi do jej upadku, strony związane byłyby wówczas umową w pozostałym zakresie, a w miejsce wyeliminowanych postanowień istnieje możliwość zastosowania przepisu dyspozytywnego i zastosowania do przeliczeń kursowych kursów średnich Narodowego Banku Polskiego. Na zakończenie strona pozwana zarzuciła, iż powodowie nie posiadają interesu prawnego w żądaniu ustalenia (k. 64 -99v – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2024 roku – bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku – Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o przeprowadzenie rozprawy przy drzwiach zamkniętych, uznając, że nie zostały spełnione przesłanki do jego uwzględnienia oraz uchylił postanowienie z dnia 05 października 2022 roku w zakresie, dotyczącym dopuszczenia dowodu z zeznań świadka M. P. – wobec cofnięcia przez stronę pozwaną tego wniosku dowodowego. Ostatecznie pełnomocnicy stron, w ich imieniu, podtrzymali dotychczasowe stanowiska i argumentację w sprawie (k. 268 – protokół z rozprawy z dnia 23 kwietnia 2024 roku).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Małżonkowie S. B. i G. B. w 2004 roku planowali kupić lokal mieszkalny, aby w nim zamieszkać. Nie posiadali wystarczających własnych środków pieniężnych na realizację tego celu, dlatego zamierzali zaciągnąć kredyt. Wybrali ofertę kredytu w banku (...) S.A., gdyż w miejscowości, gdzie mieszkali był to największy bank i dlatego uważali, że ma najlepsze oferty kredytowe. Pracownik tego Banku przedstawił im, jak kształtowałyby się wysokość ich raty kredytu przy kredycie złotowym oraz przy kredycie, powiązanim z walutą frank szwajcarski (CHF). Mając na uwadze,

iż wysokość raty kredytu przy kredycie, powiązany z CHF, była niższa, wybrali tę ofertę kredytową. Pracownik Banku nie wyjaśnił im mechanizmów przeliczeń walutowych, jakie miały być stosowane na podstawie tej umowy ani nie poinformował o tym, kto będzie ustalał kursy waluty CHF, stosowane do tych przeliczeń. Nie udzielił im pouczeń o ryzyku kursowym, jakie związane jest z oferowanym kredytem. Nie przedstawił im również żadnych symulacji lub wykresów, obrazujących jak kształtowałyby się wysokość raty kredytu i saldo zadłużenia w PLN wraz ze zmianą kursu CHF. Przed zawarciem umowy kredytu nie rozmawiano o możliwości negocjowania jej postanowień.

(**dowód:** k. 268v – 269 – przesłuchanie powoda S. B. w charakterze strony; k. 269 – przesłuchanie powódki G. B. w charakterze strony)

W dniu 15 maja 2004 roku S. B. i G. B. podpisali, wypełniony na sporządzonym przez Bank formularzu, wniosek o kredyt mieszkaniowy, zaznaczając spośród sześciu opcji kredytu, że wniosek ten dotyczy udzielenia kredytu mieszkaniowego „na zakup – finansowanie do 80% kosztów”. We wniosku wpisano, że wnioskowana kwota kredytu wynosi „82 440”. Spośród czterech opcji wnioskowanej waluty kredytu: „PLN”, „USD”, „CHF” i „EUR” zaznaczono okienko przy „CHF”. Wpisano, że kredyt ma zostać przeznaczony na „zakup lokalu mieszkalnego”.

We wniosku wpisano, że okres kredytowania wynosić ma 20 pełnych lat, kredyt ma zostać wypłacony w transzach a spłacany w ratach malejących. Wskazano, że S. B. ma wykształcenie wyższe i jest inżynierem a G. B. ma wykształcenie wyższe i wykonuje zawód szkoleniowca.

(**dowód:** k. 119 – 120 – kserokopia wniosku kredytowego z załącznikiem)

W dniu 31 maja 2004 roku S. B. i G. B. (dalej też jako „Kredytobiorcy” lub „Kredytobiorca”) oraz (...) S.A. z siedzibą w W. zawarli umowę kredytu (...)nr (...) (spłacanego w ratach malejących udzielonego w walucie wymiennej) (dalej też jako „Umowa”).

W § 2 ust. 1 Umowy wskazano, że na warunkach określonych w Umowie (...)SA zobowiązuje się postawić do dyspozycji Kredytobiorcy kredyt w kwocie 82 440 CHF na zakup lokalu mieszkalnego na zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych.

W § 4 Umowy wymieniono warunki, jakie Kredytobiorcy mieli spełnić, aby kredyt został im wypłacony.

Zgodnie z § 5 ust. 1 Umowy wypłata kredytu miała być dokonana w transzach w formie przelewu na wskazany rachunek zgodnie z pisemną dyspozycją Kredytobiorcy.

§ 5 ust. 3 Umowy stanowił, że kredyt miał być wypłacony: 1) w walucie wymiennej na finansowanie zobowiązań za granicą; 2) w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w kraju.

Zgodnie z § 5 ust. 4 Umowy w przypadku, określonym w § 5 ust. 3 pkt 2 Umowy, zastosowanie miał mieć kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego.

Stosownie do § 6 ust. 1 Umowy (...) SA miał pobierać odsetki od kredytu w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość miała być ustalana w dniu rozpoczynającym miesięczny okres obrachunkowy, jako suma stawki referencyjnej i stałej marży.

W § 6 ust. 2 Umowy wskazano, że w dniu zawarcia Umowy stawka referencyjna wynosiła 0,2008%, marża wynosiła 1,6% a oprocentowanie kredytu wynosiło 1,8008% w stosunku rocznym. Dla celów ustalenia stawki referencyjnej (...) SA miał posługiwać się stawką LIBOR lub EURIBOR, publikowaną odpowiednio o godz. 11.00 GTM lub 11.00 na stronie informacyjnej (...) w dziesiątym dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający miesięczny okres obrachunkowy, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku.

W § 7 Umowy wskazano, że odsetki miały być obliczane miesięcznie od kwoty zadłużenia z tytułu kredytu według obowiązującej w tym okresie zmiennej stopy procentowej dla kredytu, począwszy od dnia wypłaty kredytu do dnia poprzedzającego spłatę kredytu łącznie.

W § 10 ust. 1 Umowy wskazano, że należna (...) SA prowizja od udzielonego kredytu w wysokości 1,5% kwoty kredytu, to jest kwota 1 236,60 CHF, miała zostać zapłacona jednorazowo przez Kredytobiorcę w dniu zawarcia Umowy.

Stosownie do § 13 ust. 1 i 2 Umowy spłata zadłużenia Kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek miała następować w drodze potrącania przez (...) SA swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego Kredytobiorcy wskazanego w Umowie, na co Kredytobiorca wyraził zgodę.

Zgodnie z § 13 ust. 7 Umowy potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej miało następować w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymienialnej, w której udzielony został kredyt, według obowiązującego w (...) S.A. w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów).

Niespłatenie przez Kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym miało spowodować, że należność z tytułu zaległej spłaty stawała się zadłużeniem przeterminowanym i miała zostać przeliczona na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 13 ust. 3 (§ 17 ust. 1 Umowy).

Zgodnie z § 18 Umowy jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpiła w walucie innej niż waluta polska: 1) w formie bezgotówkowej – kwota wypłaty miała zostać przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) SA w dniu wpływu środków; 2) w formie gotówkowej – kwota wpłaty miała zostać przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla pieniędzy (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) SA w dniu wpływu środków.

Stosownie do § 21 ust. 2 Umowy w przypadku nadpłaty, wypłata kwoty nadpłaty miała zostać dokonana w formie przelewu na wskazany rachunek w walucie polskiej, przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązującego w (...) SA w dniu wypłaty.

W § 1 pkt 8) Umowy wskazano, że ilekroć w Umowie użyto określenia „aktualna Tabela kursów” oznacza ono Tabelę kursów (...) SA obowiązującą w chwili dokonywania przez (...) SA określonych w Umowie przeliczeń kursowych.

(**dowód:** k. 17 – 21, k. 122 – 123v – kserokopie umowy kredytu (...) nr (...) (spłacanego w ratach malejących, udzielonego w walucie wymienialnej))

Na podstawie powyższej Umowy Bank uruchomił kredyt w transzach, wypłacając I transzę w dniu 31 maja 2004 roku w kwocie 110 000 zł, którą jednocześnie przeliczył na zadłużenie Kredytobiorców w wysokości 37 028,31 CHF i II transzę w dniu 16 sierpnia 2004 roku w kwocie 128 896,54 zł, którą jednocześnie przeliczył na zadłużenie Kredytobiorców w wysokości 45 411,69 CHF. Do wypłaty kredytu Bank zastosował kursy kupna waluty CHF, ustalone przez Bank w dniu wypłaty.

(**dowód:** k. 24 – 30 – kserokopia zaświadczenia Banku z dnia 09 kwietnia 2020 roku)

W 2007 roku oraz w 2013 roku Kredytobiorcy i Bank zawarli Aneksy do w/w Umowy kredytu.

(**dowód:** k. 22 – 23 – kserokopie Aneksów do Umowy)

W wykonaniu powyższej Umowy m.in. w okresie od 01 sierpnia 2011 roku do 01 kwietnia 2020 roku Bank pobrał od Kredytobiorców łącznie kwotę 39 974,42 CHF tytułem rat kapitałowo-odsetkowych.

(dowód: k. 24 – 30 – kserokopia zaświadczenia Banku z dnia 09 kwietnia 2020 roku)

Środki pieniężne, pochodzące z w/w Umowy kredytu, zostały przeznaczone przez Kredytobiorców na zakup lokalu, który służy zaspokojeniu ich potrzeb mieszkaniowych.

S. B. w dacie zawarcia Umowy kredytu nie prowadził działalności gospodarczej, natomiast G. B. prowadzi działalność gospodarczą nieprzerwanie od 2002 roku. Zarejestrowała tę działalność w kredytowanym lokalu, ale faktycznie jej tam nie wykonywała.

Kredytobiorcy nie zawierali umów majątkowych małżeńskich, kredyt spłacali ze środków z majątku wspólnego. W dacie zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie istniał między nimi ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej.

O tym, że w w/w Umowie mogą znajdować się postanowienia niedozwolone Kredytobiorcy uświadomili sobie około 2021 roku.

(**dowód:** k. 268v – 269 – przesłuchanie powoda S. B. w charakterze strony; k. 269 – przesłuchanie powódki G. B. w charakterze strony)

Pismem z dnia 14 kwietnia 2021 roku pełnomocnik Kredytobiorców, w ich imieniu, wezwał Bank do zapłaty – w terminie 30 dni – kwot 102 832,37 zł i 42 112,02 CHF, powołując się na nieważność w/w Umowy.

Pismem z dnia 29 kwietnia 2021 roku Bank poinformował Kredytobiorców, że nie widzi podstaw do uwzględnienia ich roszczeń.

(**dowód:** k. 37 – 39 – kserokopia reklamacji z dnia 14 kwietnia 2021 roku; k. 40 – 41 kserokopia odpowiedzi Banku na reklamację)

Do chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie Bank nie wypłacił Kredytobiorcom żądanej przez nich kwoty.

(fakt bezsporny)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z kserokopii dokumentów – złożonych przez strony postępowania – oraz z przesłuchania powodów.

Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie kwestionowały także prawdziwości i autentyczności dokumentów złożonych w zwykłych kserokopiach. Sąd nie znalazł także podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej w zakresie, w jakim stanowiły one podstawę ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Odnośnie dowodu z przesłuchania powodów, wskazać należy, iż w swoich zeznaniach zrelacjonowali oni przebieg zdarzeń związanych z zawarciem Umowy kredytu, akcentując, że oferta kredytu, powiązanego z walutą CHF została im przedstawiona jako korzystana dla nich oraz że nie wyjaśniano im mechanizmów przeliczeń walutowych, które miały być stosowane na podstawie tej Umowy ani ryzyka z nią związanego.

Oceniając zeznania powodów, Sąd miał na uwadze, że są oni bezpośrednio zainteresowani korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Jednakże – mając na uwadze treść ich zeznań oraz okoliczność, że w większości znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów – Sąd ocenił je jako wiarygodne, logiczne i rzeczowe.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.).

Sąd nie oparł w ogóle ustaleń faktycznych na podstawie dowodu z zeznań na piśmie świadka G. N. (k. 235 – 238) – która w imieniu Banku podpisywała przedmiotową Umowę – gdyż nie wniosły one nic istotnego do tych ustaleń. Świadek zeznała, że w pozwanym Banku pracowała, lecz nie udzielała informacji osobom ubiegającym się o kredyty hipoteczne, nie rozmawiała z klientami Banku, zajmowała stanowisko dyrektora oddziału. Zeznała, że nie miała kontaktu z powodami i nie ma wiedzy odnośnie udzielonego im kredytu.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z dokumentów, wskazanych w pkt 3 lit. od e) do j) odpowiedzi na pozew (k. 64v - 65v) oraz z opinii biegłego sądowego, zgłoszonej w pkt 6 odpowiedzi na pozew (k. 66v).

Odnosnie dowodu z opinii biegłego sądowego, to fakty, które miały być wykazane tym dowodem, nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie wobec oceny prawnej przedmiotowej Umowy, dokonanej w dalszej części uzasadnienia.

Natomiast odnośnie dowodów ze zgłoszonych przez stronę pozwaną dokumentów w postaci raportu, stanowiska i innych publikacji, to wskazać należy, iż mogły one stanowić jedynie dowody na to, że dokumenty te zostały sporządzone przez wskazane w nich podmioty oraz że wyłożone w nich poglądy zostały wyrażone przez ich autorów. Mogły one stanowić wyłącznie wzmocnienie argumentacji prawnej strony pozwanej, która się na nie powołała, nie mogły one jednak stanowić podstawy ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie, nie miały istotnego znaczenia dla jej rozstrzygnięcia.

Sąd zważył, co następuje:

Żądania główne powodów o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z Umowy kredytu oraz o zapłatę – w zakresie kwoty głównej – zasługiwały na uwzględnienie w całości. Roszczenie główne powodów zostało oddalone w niewielkim zakresie, dotyczącym części żądania odsetkowego. Wobec tego, Sąd w ogóle nie orzekał w przedmiocie roszczenia ewentualnego, zgłoszonego przez powodów na wypadek uznania spornej Umowy za zgodną z prawem.

Na wstępie wskazać należy, iż w ocenie Sądu przedmiotowa Umowa jest nieważna z powodu sprzeczności jej postanowień z art. 69 ustawy Prawo bankowe. Ponadto nawet jeżeli uznać, że Umowa ta nie byłaby nieważna na skutek naruszenia tego przepisu, to uznać należałoby, że jest ona nieważna z powodu innej powołanej przez powodów przyczyny tj. na skutek usunięcia z niej klauzul przeliczeniowych, uznanych za postanowienia abuzywne.

Kolejno wskazać należy, iż w uzasadnieniu wyroku nie ma potrzeby i nie ma obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, o ile nie miały one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 1998 roku w sprawie II UKN 282/98, Legalis 44600, oraz wyrok ETPCZ z 21 lipca 2015 roku w sprawie D. przeciwko Turcji 41721/04, Legalis 1378918).

Dopuszczalne – a w świetle brzmienia art. 327⁽¹⁾ § 2 k.p.c. wręcz konieczne – jest rozprawienie się z poszczególnymi zarzutami niejako en bloc, poprzez zaprezentowanie odmiennego zapatrywania w kwestii faktów lub prawa nie pozostawiające przestrzeni dla racjonalnej obrony pozostałych zarzutów, które – przy uwzględnieniu koncepcji sądu – stają się wówczas bezprzedmiotowe (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 grudnia 2017 roku w sprawie VI ACa 1651/15, Legalis 1733044). Większość zagadnień prawnych składających się na decyzje procesowe znalazło już rozstrzygnięcie – przynajmniej na poziomie Sądu Apelacyjnego – i nie wymaga nadmiernie szerokiego omówienia. Wobec tego, Sąd – stosownie do wymogów art. 327⁽¹⁾ § 2 k.p.c. – sporządził niniejsze uzasadnienie w sposób możliwie zwięzły.

I. SPRZECZNOŚĆ UMOWY Z ART. 69 UST. 1 I 2 USTAWY PRAWO BANKOWE

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą

mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa kredytu została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt indeksowany lub denominowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odniesiona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek indeksacji lub denominacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został indeksowany lub denominowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został indeksowany lub denominowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem denominowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu denominowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe – zgodnie z postanowieniami Umowy – zostały wypłacone w walucie polskiej i w takiej też walucie powodowie spłacali raty kapitałowo – odsetkowe (do lutego 2011 roku), z całą pewnością należy mówić o kredycie denominowanym (a więc kredycie złotowym powiązonym z walutą obcą w zakresie przeliczeń kwoty wypłaty i spłaty kredytu), nie zaś kredycie walutowym.

Zgodnie z postanowieniami przedmiotowej Umowy pozwany Bank zobowiązał się postawić do dyspozycji Kredytobiorcy kredyt w kwocie 82 440 CHF na zakup lokalu mieszkalnego (§ 2 ust. 1 Umowy). Natomiast z treści wniosku kredytowego i Umowy wynikało, że kredyt miał być wypłacony powodowi nie w walucie frank szwajcarski, lecz w złotych polskich po uprzednim dokonaniu przeliczenia kwoty w CHF na PLN z zastosowaniem kursu kupna Banku. Zgodnie z § 5 ust. 3 i § 5 ust. 4 Umowy kredyt miał być wypłacony w walucie polskiej na finansowanie zobowiązania w kraju a wypłata kredytu miała nastąpić w walucie polskiej przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w Banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Podkreślenia wymaga, iż w niniejszej sprawie pomiędzy stronami poza sporem było, że strony Umowy uzgodniły, iż to nie kwota wskazana w Umowie w CHF miała być wypłacona Kredytobiorcom na podstawie Umowy, lecz stanowiąca jej równowartość kwota w PLN. Natomiast w Umowie nie określono kwoty w PLN, która miała zostać wypłacona powodowi. Powodowie dopiero w chwili wypłaty dowiedzieli się o tym, jaka kwota w PLN zostanie im wypłacona tytułem kredytu. Stosownie zaś do § 13 ust. 1 i 7 Umowy spłata zadłużenia Kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek miała następować w drodze potrącania przez (...) SA swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego Kredytobiorcy a potrącanie środków z tego rachunku miało następować w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony był kredyt według obowiązującego w (...) SA w dniu

wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz zgodnie z aktualną Tabelą kursów. Przy czym wskazać należy, iż w Umowie nie podano, jakimi kryteriami pozwany Bank miał kierować się, ustalając kursy waluty w tworzonej przez siebie Tabeli kursów. W szczególności definicja, zawarta w § 1 pkt 8) Umowy, nie zawierała żadnych kryteriów, w oparciu o które druga strona Umowy mogłaby zweryfikować, czy kursy te ustalone są w oparciu o obiektywne czynniki.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż sporna Umowa nie przewidywała możliwości wypłaty kredytu w walucie obcej (wbrew jej podtytułowi „udzielony w walucie wymiennej”), ani jego spłaty w tej walucie.

Postanowienia przedmiotowej Umowy określały kwotę w CHF, którą Bank miał postawić do dyspozycji Kredytobiorcy, natomiast wypłacie podlegała kwota w PLN, stanowiąca równowartość podanej w Umowie kwoty w CHF (po jej przeliczeniu według kursu waluty, obowiązującego w Tabeli kursów Banku w dniu wypłaty). Postanowienia Umowy nie dawały zaś jasnej, przejrzystej i obiektywnej podstawy do ustalenia wysokości kwoty kredytu, która miała być wypłacona powodom w PLN. Pomiędzy stronami nie doszło zatem do precyzyjnego i jednoznacznego określenia kwoty kredytu.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 stycznia 2003 roku w sprawie III CZP 82/02, jeżeli brakujące essentialia negotii uzupełnił w umowie sam Bank, to składając swoje oświadczenie woli kredytobiorcy nie objęli nim tych istotnych postanowień umowy i skoro nigdy nie wyrazili na to zgody, nie doszło do zawarcia umowy o kredyt. Orzeczenie to wydane zostało w sprawie, w której stan faktyczny dotyczył umowy kredytu, w której w dacie jej podpisania przez kredytobiorcę nie była wpisana kwota kredytu i została ona następnie dopisana przez Bank.

Ponadto w uzasadnieniu wyroku z dnia 01 kwietnia 2011 roku w sprawie III CSK 206/10, Sąd Najwyższy wskazał, że jeśli świadczenie nie jest oznaczone, zobowiązanie nie istnieje. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że do istotnych elementów stosunku zobowiązaniowego należy obowiązek świadczenia, natomiast samo świadczenie jest jedynie realizacją tego obowiązku. Świadczenie musi być oznaczone, gdyż oznaczenie świadczenia w połączeniu z oznaczeniem sposobu zachowania się dłużnika pozwala na ustalenie treści stosunku zobowiązaniowego. Jeśli świadczenie nie zostanie oznaczone, nie można mówić o istnieniu zobowiązania ze względu na brak istotnego elementu stosunku zobowiązaniowego.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela powyższe poglądy Sądu Najwyższego. Przenosząc je na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż strony przedmiotowej Umowy nie uzgodniły w niej kwoty kredytu, a więc kwoty, która faktycznie zostanie wypłacona powodom w złotych polskich. Przy czym odesłanie do miernika wartości, służącego do ustalenia tej kwoty, nie pozwalało Kredytobiorcy na samodzielne ustalenie kwoty, którą otrzyma od Banku.

Przedmiotowa Umowa nie przewidywała ani wypłaty Kredytobiorcy oznaczonej w Umowie kwoty w CHF ani też nie wskazywała, jaka kwota w PLN zostanie wypłacona. Skoro kwota, która miała być wypłacona Kredytobiorcy, nie była znana w chwili zawarcia Umowy, to nie doszło do uzgodnienia wysokości świadczenia Banku.

Dodać przy tym należy za Sądem Najwyższym (wyrok z dnia 05 czerwca 2014 roku w sprawie IV CSK 585/13), że warunkiem powstania ważnego zobowiązania, którego treścią jest obowiązek spełnienia świadczenia przez dłużnika na rzecz wierzyciela jest dokładne określenie treści tego świadczenia albo przesłanek pozwalających na jego dokładne określenie. Natomiast w spornej Umowie nie określono kwoty, którą powodowie mieli otrzymać od Banku tytułem kredytu, zaś Tabela kursów Banku, do której odsyłały klauzule przeliczeniowe nie została w Umowie zdefiniowana w sposób pozwalający Kredytobiorcom na ustalenie kursu waluty, służącego do przeliczeń. Przedmiotowa Umowa dawała zatem Bankowi swobodę w ustaleniu wielkości „kredytu do wypłaty”, czyli kwoty faktycznie oddawanej do dyspozycji Kredytobiorcy.

Skoro zatem kwota kredytu do wypłaty miała zostać ustalona dopiero po zawarciu Umowy na etapie wypłaty kredytu – jako wynik mnożenia kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej (wskazanej w Umowie) przez kurs kupna tej waluty ustalony przez Bank w dniu wypłaty kredytu – to stwierdzić należało, iż w dniu zawarcia Umowy kwota ta nie była

znana żadnej ze stron Umowy. Stwierdzić należało więc, iż pomiędzy stronami Umowy nie doszło do uzgodnienia wysokości świadczeń stron tej Umowy.

Wskazać należy, iż wprowadzenie samo zawieranie umów kredytu denominowanego do waluty obcej w chwili zawierania przedmiotowej Umowy było ogólnie dopuszczalne (na zasadzie swobody umów), jednakże w ocenie Sądu w tych konkretnych okolicznościach uznać należało, iż przedmiotowa Umowa sprzeczna jest z art. 69 ust. 1 i 2 UPrB, ponieważ nie została w niej określona konkretna kwota, którą Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji Kredytobiorcy w PLN ani nie zostały ustalone obiektywne kryteria, stanowiące podstawę ustalenia tej kwoty. Skoro przedmiotowa Umowa nie spełnia tego wymogu, to stwierdzić należało, iż narusza w/w przepisy ustawy Prawo bankowe.

Skoro przedmiotowa Umowa sprzeczna jest z art. 69 ust. 1 i 2 UPrB, to zastosowanie znajdzie art. 58 § 1 k.c., zgodnie z którym czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Natomiast, w ocenie Sądu, nie istnieją przepisy ustawy, które mogłyby zastąpić nieważne postanowienia umowne.

Wobec powyższego, dzieląc argumenty powodów, zawarte w uzasadnieniu pozwu, stwierdzić należało, iż przedmiotowa Umowa jest nieważna jako sprzeczna z art. 69 UPrB. Umowa kredytu powinna bowiem określać kwotę środków pieniężnych, którą bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy oraz obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu. Natomiast przedmiotowa Umowa tych wymogów nie spełniała.

II. *SPRZECZNOŚĆ UMOWY Z ART. 353¹ K.C.*

Ponadto w ocenie Sądu, postanowienia analizowanej Umowy, dotyczące mechanizmu przeliczeniowego – w zakresie, w jakim odsyłają do kursów waluty, ustalanych jednostronnie przez Bank w Tabeli kursów – naruszają granice swobody umów, gdyż sprzeczne są z naturą stosunku zobowiązaniowego, a więc Umowa sprzeczna jest z art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotę umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiem tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Dodać należy, iż w sytuacji, kiedy oznaczenie świadczenia zostało pozostawione jednej ze stron, powinno być ono w zasadzie oparte na obiektywnej podstawie, a nie pozostawione do swobodnego uznania strony, w przeciwnym

razie zobowiązanie w większości przypadków byłoby nieważne. Gdyby bowiem wierzyciel miał dokonać oznaczenia świadczenia w sposób dowolny, byłoby to niezgodne z zasadami współżycia społecznego, ponieważ narząłoby interesom dłużnika. Z kolei pozostawienie dowolności dłużnikowi oznaczałoby całkowity brak jego związania, co byłoby sprzeczne z naturą zobowiązania. W każdym razie stanowiłoby to więc naruszenie art. 353¹ k.c. (tak Agnieszka Pyrżyńska w Systemie Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna, tom 5, pod redakcją prof. dr hab. Ewy Łętowskiej, str. 205).

Bank przez dowolne określenie kursu waluty stosowanego do przeliczeń walutowych na etapie wypłaty i spłaty kredytu mógł jednostronnie kształtować wysokość zobowiązania zarówno swojego (przy wypłacie kredytu) jak i Kredytobiorcy (przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie Bankowi zapewniono taką możliwość.

Reasumując powyższe – w ocenie Sądu, postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu przeliczeniowego poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia przez określenie kursu waluty, będącego podstawą przeliczeń, dokonywanych na podstawie Umowy – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., gdyż naruszają granice swobody umów, tj. sprzeciwiają się naturze stosunku zobowiązaniowego. Przy czym w tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uchwale z dnia 28 kwietnia 2022 roku w sprawie III CZP 40/22, postanowienia takie jak wyżej opisane (sprzeczne z art. 353¹ k.c.), jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Mając na uwadze powyższe, w dalszej kolejności Sąd dokonał analizy kwestionowanych postanowień umownych przez pryzmat przepisów, dotyczących niedozwolonych postanowień umownych.

III. NIEDOZWOLONE POSTANOWIENIA UMOWNE

Odnosząc się do zarzutów powodów, dotyczących abuzywności kwestionowanych postanowień, zawartych w Umowie, wskazać należy, iż w ocenie Sądu, postanowienia te, określające sposoby wyliczenia kwoty kredytu podlegającej wypłacie i wysokości rat kredytu, stanowią postanowienia niedozwolone, a tym samym nie wiążą powodów. Przy czym, w ocenie Sądu, wyeliminowanie tych postanowień z przedmiotowej Umowy prowadzi w niniejszej sprawie do jej upadku, a więc do jej nieważności.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki, określone w powołanym wyżej art. 385¹ k.c., pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy, dotyczące mechanizmu przeliczeniowego, za klauzule abuzywne.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że pozwany Bank zawarł przedmiotową Umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.), natomiast powodowie zawarli ją jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Środki pochodzące z kredytu miały zostać przeznaczone – i faktycznie zostały przeznaczone – na zakup lokalu mieszkalnego, który służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów. Powód ani w dacie zawarcia Umowy ani później nie prowadzi działalności gospodarczej. Natomiast powódka wprowadzie

od 2002 roku prowadzi działalność gospodarczą w branży doradztwo i szkolenia, jednak działalność ta nie była wykonywana w kredytowanej nieruchomości. Powódka jedynie zarejestrowała ją w kredytowanym lokalu.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż powodom przysługiwał status konsumentów, a więc że uprawnieni są oni do ochrony, przewidzianej w art. 385¹ k.c.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące denominacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy.

Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące mechanizmu przeliczeniowego. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione bądź że mieli oni realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż sporne postanowienia stanowiły główny przedmiot umowy (por. m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku w sprawie V CSK 382/18 i w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/15 oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 marca 2019 roku w sprawie D. C-118/17 i w wyroku z 12 lutego 2014 roku w sprawie K. C.-26/13 oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19). W związku z tym ustalić należało, czy sformułowane zostały one w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu, postanowienia te nie spełniały tego kryterium. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie było bowiem możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu, która miała być wypłacona powodom w PLN oraz kwoty spłaty bez odniesienia do kursów waluty, ustalanych jednostronnie przez Bank. Przy czym – o czym była już mowa wyżej – kryteria, w oparciu o które Bank ustalał kursy walut w Tabeli Kursów, nie zostały w żaden sposób określone ani też nie wskazano żadnych kryteriów co do górnej granicy kursów ustalanych jednostronnie przez Bank.

W w/w wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodom przez Bank były wystarczające do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji.

Wskazać należy za Sądem Apelacyjnym w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby Bank sprostął powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciężący na nim obowiązek

informacyjny, przedstawił w rzetelny sposób informację o tym, że mogą wystąpić znaczne wahania kursu waluty, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej. Nie przedstawiono w szczególności powodów symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Przy czym wskazać należy, iż ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła żadnego dowodu na wykazanie faktu wywiązania się z obowiązku informacyjnego wobec powodów.

Gdyby powodom rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to założyć można, iż nie zdecydowałiby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną – konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (por. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2019 roku w sprawie IV CSK 309/18).

Wobec uznania, że kwestionowane postanowienia umowne (§ 5 ust. 3 w zw. z § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 Umowy) odnosiły się do świadczeń głównych i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, możliwe było przejście do badania kolejnych przesłanek z art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Przez rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19). Ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 125/15 i z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/17).

Dodać również należy, iż niewątpliwie dobre obyczaje narusza także całkowite i nieograniczone obciążenie konsumenta ryzykiem zmiany kursu walut (tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, że obciążenie powodów praktycznie nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz niepoinformowanie ich o konsekwencjach zawarcia umowy, godziło w ich interesy. Nie było ono przy tym uzasadnione usprawiedliwionymi interesami Banku. Dodatkowo sam mechanizm przeliczeniowy, o czym była mowa wyżej, został przez pozwany Bank skonstruowany w sposób nieuczciwy i rażąco naruszający interesy konsumenta.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało

znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

Ponadto w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

Kolejno ustalić należało zatem, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne (§ 5 ust. 3 w zw. z § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 Umowy) i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

Podkreślić należy – o czym była już mowa wyżej – że opisywane klauzule przeliczeniowe stanowią element określający główne świadczenia stron umowy kredytu denominowanego. Usunięcie postanowień określających główne świadczenia stron, prowadzi zaś do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi natomiast do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, Umowę należy uznać za nieważną.

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt denominowany do waluty obcej postanowień dotyczących mechanizmu przeliczeniowego – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Doprowadziłoby to bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących powiązania przeliczeń z walutą CHF, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w tej walucie a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Niezależnie zatem od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną na skutek jej sprzeczności z przepisami art. 69 ust. 1 i 2 UPrB oraz art. 353¹ k.c., czy też uznać, że zawarte w niej postanowienia, dotyczące klauzul przeliczeniowych, stanowią postanowienia niedozwolone, co prowadzi w konsekwencji do nieważności Umowy, rozstrzygnięcie co do żądań powodów, opartych na zarzucie nieważności Umowy – byłoby identyczne.

IV. ŻĄDANIE USTALENIA NA PODSTAWIE ART. 189 K.P.C.

Kolejno wskazać należy, iż niewątpliwie głównym celem, jaki powodowie w niniejszej sprawie chcieli osiągnąć, było wyeliminowanie Umowy, zawartej z Bankiem, z obrotu prawnego, a więc doprowadzenie do sytuacji, w której przestaje ona istnieć ze wszystkimi konsekwencjami.

W ocenie Sądu, powodowie – wbrew zarzutom strony pozwanej – posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej Umowy kredytu.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma charakter przepisu materialnoprawnego, gdyż stanowi podstawę prawną powództw o ustalenie stosunku prawnego oraz o ustalenie prawa, i to zarówno ustalenie pozytywne, jak i negatywne. Przedmiotem ustalenia w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. mogą być prawa i stosunki prawne, dla ustalenia których właściwa jest droga procesu cywilnego (np. ustalenie nieważności umowy, ugody sądowej, testamentu). Przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie jest interes prawny, rozumiany jako

potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, którą może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10, Lex nr 932343).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona, bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnej, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres (roszczenia dodatkowe zgłoszone przez powoda) nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wyniknąć z tego stosunku w przyszłości (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, Lex nr 2583325).

Sąd orzekający w niniejszym składzie podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20, że wniesienie powództwa o zapłatę nie rozstrzygnie w sposób całkowity istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich umową kredytową. Będzie bowiem rozstrzygało spór za okresy czasu, które już upłynęły. Natomiast w sposób pełny interesy powodów zabezpieczy ustalenie, czy w istocie strony są związane zawartą umową. Rozstrzygnie bowiem kwestię dla powodów podstawową, czy wiąże ich ze stroną pozwaną umowa kredytowa, czy też nie. Ustalenie nieważności umowy kredytowej da podstawę do dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami. Przede wszystkim zaś usunie niepewność po stronie powodów, czy mają nadal spłacać raty kredytu.

V. ŻĄDANIE ZAPŁATY

Wobec ustalenia, że nie istnieje stosunek prawny, wynikający z przedmiotowej Umowa kredytu, strony powinny zwrócić sobie – zgodnie z teorią dwóch kondykcji – kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20 oraz uchwała 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21). Przypomnieć należy jedynie, że teoria dwóch kondykcji polega na tym, że każda ze stron ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia: bank o zwrot kwoty wypłaconego nominalnie kredytu, a kredytobiorca o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku.

Wskazać przy tym należy, iż strona pozwana nie kwestionowała faktu, że w okresie objętym żądaniem pozwu sporna Umowa była wykonywana przez powodów, tj. że powodowie spełniali świadczenia w celu wywiązania się ze swoich obowiązków umownych. Skoro powodowie spełnili w okresie objętym pozwem świadczenia w wysokości wskazywanej w pozwie, choćby poprzez zezwolenie na pobieranie stosownych kwot z ich rachunku bankowego (przez „potrącanie”), to po ustaleniu, że Umowa była nieważna, uprawnieni byli, aby domagać się ich zwrotu. Uzasadnione było zatem żądanie powodów o zasądzenie od strony pozwanej kwoty stanowiącej sumę wpłat dokonanych przez nich na rzecz Banku w okresie wskazanym w pozwie.

Podstawę prawną powyższego żądania zapłaty powodów stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Powodowie w niniejszym postępowaniu zażądali zasądzenia od strony pozwanej na ich rzecz kwoty 39 974,42 CHF, podając, iż stanowi ona sumę kwot, pobranych od nich przez Bank w okresie od 01 sierpnia 2011 roku do 01 kwietnia 2020 roku tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Wszystkie wskazane przez powodów wpłaty wynikały

z załączonego do pozwu dokumentu w postaci zaświadczenia Banku – które nie było kwestionowane przez żadną ze stron postępowania – a ich suma zgodna była z kwotą podaną przez powodów.

Wobec powyższego, Sąd w pkt II sentencji wyroku zasądził kwotę 39 974,42 CHF od strony pozwanej na rzecz powodów do ich majątku wspólnego. Z dowodów zgromadzonych w sprawie wynika bowiem, że powodowie w chwili zawarcia Umowy, w czasie spłacania powyższych należności oraz w dacie zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie byli małżeństwem, nie zawierali umów majątkowych małżeńskich oraz spłat dokonywali ze środków, pochodzących z majątku wspólnego. Mając to na uwadze, Sąd zasądził w/w kwotę do ich majątku wspólnego.

VI. ODSETKI USTAWOWE ZA OPÓŹNIENIE

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie zaś z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Sąd uznał, iż żądanie powodów o zasądzenie na ich rzecz odsetek ustawowych za opóźnienie od żądanych kwot jest zasadne przeważającej części. Powodowie przed wniesieniem pozwu wezwali Banku do zapłaty w terminie 30 dni od dnia doręczenia tego wezwania, jednakże nie złożyli dowodu doręczenia stronie pozwanej tego pisma. Wobec tego, Sąd uznał, że strona pozwana wezwanie to otrzymała w dniu, kiedy udzieliła odpowiedzi na to wezwanie, a więc w dniu 29 kwietnia 2021 roku (k. 40). Wobec tego, odsetki ustawowe za opóźnienie od w/w kwoty zostały zasądzone od 31-go dnia po tej dacie, a więc od 30 maja 2021 roku do dnia zapłaty. Natomiast w pozostałym zakresie, Sąd oddalił roszczenie odsetkowe powodów (pkt III wyroku).

VII. ZARZUT NADUŻYCIA PRAWA PODMIOTOWEGO

Sąd nie podzielił także zarzutu strony pozwanej, dotyczącego naruszenia przez powodów art. 5 k.c. Zgodnie z tym przepisem nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. W ocenie Sądu, strona pozwana, która w przedmiotowej Umowie zastosowała postanowienia nieuczciwe, nie może skutecznie czynić powodom zarzutu z tego względu, że dochodzą oni swoich roszczeń w związku ze stosowaniem przez Bank klauzul abuzywnych. Zgodnie bowiem z tzw. „zasadą czystych rąk” na nadużycie prawa podmiotowego przez przeciwnika procesowego, nie może skutecznie powołać się strona, która sama narusza zasady współzycia społecznego.

VIII. KOSZTY PROCESU

O kosztach postępowania (pkt IV sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, uznając, że powodowie ulegli tylko w nieznacznej części swego żądania, tj. co do części roszczenia odsetkowego. Na zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powodów do ich majątku wspólnego kwotę 11 851 zł składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokość 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów, będącego radcą prawnym, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1804) oraz kwota 51 zł tytułem opłat skarbowych od pełnomocnictw. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE